

[Axel Dam.]

hvor forskellig og hvor uklar end Opfattelsen af Begrebet Retfærdighed kan være, saa har dog alle vi, der regner med en Forskel mellem Ret og Uret — og det gør de fleste Partier herinde; jeg har noteret efter Rigsdagstidende, hvor umaadelig ofte de forskellige Partier bruger Ordene Ret og Uret, retfærdig og uretfærdig, og noget maa de dog mene dermed —, saa har dog alle vi, der nærer en saadan Tro paa noget, der hedder Ret, en fælles Fjende i den Voldspolitik, der gaar som en Pest over store Dele af Europa, og som er blevet genialt analyseret af den spanske Forfatter Ortega y Gasset i en Bog, han kalder „Massernes Oprør“. Efter hans Opfattelse optræder i Fascismens Skikkelse for første Gang i Europa en Mennesketype, som hverken bryder sig om at angive Grunde eller at have Ret, men som simpelt hen er fast besluttet paa at drive sine Meninger igennem. Det nye, siger han, er Retten til ikke at have Ret, Urettens Ret. Massemennesket vil lede Samfundet uden at have Evnen til at gøre det. Massemennesket — og ved Massemennesket forstaar han ikke Underklassen, han mener, denne Type findes baade i Over- og Underklassen, det er derimod Modsætningen til det, han kalder Elite-mennesket —, Massemennesket er fortabt, hvis det indlader sig i Diskussion. Det afskyer ikke blot Parlamentarisme, men alle objektive Retsnormer, giver derfor Afkald paa kultiveret Samliv og falder tilbage i Barbariet; det overspringer alle naturlige Mellemlid mellem sine Ønsker og disses Virkeliggørelse og griber til den saakaldte direkte Aktion, det vil sige Vold. Dets Tanker er kun Drifter, klædte i Ord.

Mod denne afskyelige Voldspolitik, der ogsaa har sendt sine Smittebaciller ind i Danmark, har man kun at værne om den parlamentariske Styreform, der ifølge sit Væsen er liberalistisk og ikke blot demokratisk; for Demokrati kan godt være diktatorisk. Vi maa gøre os klart, hvilke Mangler der klæber ved den Form for Parlamentarisme, vi har, og afhjælpe dem, ellers lykkes det ikke at vise dens Overlegenhed over andre Styreformer, selv om man opremser Parlamentarismens 15 Glæder, som Dr. Sven Clausen har gjort det i en Kronik i „Politiken“. Han er nemlig endnu saa hildet i Tanken om Partivæsenets Valgordning, at han slet ikke har Øje for den Reform, der tiltrænges, hvis Parlamentarismen skal blive til et virkeligt Folkestyre, skønt han som Glæde Nr. 1 nævner, at den parlamentariske Ordning

er den eneste, der sætter Folket over Partierne, hvad den nuværende Form for Parlamentarisme netop ikke gør, og som Glæde Nr. 3 fremfører, at kun under den parlamentariske Ordning kan Magten gaa over fra eet Parti til et andet uden Blodsudgydelse og Ødelæggelse af Materiel.

Som man ser, sætter hans Parlamentarisme slet ikke Folket over Partierne, men sætter netop Partierne — om end skiftevis — til at regere over Folket. Kun hvert 4de Aar har Folket normalt Mulighed for at ombytte een Partiregning med en anden Partiregning. Noget Spejlbillede af hele Folket giver den nuværende Valgordning ikke, og kan ikke give det, da den enkelte Vælger ikke kan udpege den Person, han ønsker sig repræsenteret af; han kan kun stemme paa en, der er Repræsentant, ikke for ham, men for et Parti, bundet til en vis Partitroskab og til at sætte Partiets Sag over Folkets Sag og af Partitroskab endog svigte Partiets eget Program.

Frit stillet bliver baade Repræsentanten og Vælgeren kun under fri Valgret, med Mulighed for Stemmeaflytning, naar enten han eller Vælgeren skifter Mening. En saadan Reform synes mig endnu mere paakrævet end Landstingets Afskaffelse, ja, jeg kunde endog tænke mig foreløbig at gaa med til en Bibeholdelse af Tokammer-Systemet, naar dette Andetkammer forsøgsvis gjordes til et Spejlbillede af hele Folket ved Indførelse af personlig Valgret i Stedet for stavnsbunden Stemmeret og med Stemmevægt i Forhold til det Antal Vælgere, man repræsenterede. Først under en saadan Form for Folkestyre vilde Parlamentarismen fuldt ud fortjene den Lovsang, som den tidligere nævnte spanske Forfatter synger over det, han kalder det liberale Demokrati, den politiske Form, der repræsenterer den højeste Vilje til Samliv. Den driver til det yderste Viljen til at regne med Næsten. Liberalismen er det politiske Retsprincip, efter hvilket den offentlige Magt, selv om den er almægtig, det vil sige den stærkeste, Majoriteten, sætter Grænser for sig selv, ja endog paa sin egen Bekostning giver Plads i Staten, som den behersker, til dem, der tænker anderledes, end den selv gør. Den er det yderste Højsind, den er den Ret, som Majoriteten indrømmer Minoriteten, og den er derfor det ædleste Løsen, siger Ortega y Gasset, som har lydt paa vor Planet.

Det er stærke Lovord, men han begrundes dem med, at Liberalismen er en Beslutning om at ville leve sammen med Modstanderen, ja, hvad mere er, med den